

Avfallsklassificering

Denna vägledning vänder sig till dig som ska klassificera avfall eller som ska granska verksamheters avfallsklassificering. Syftet med vägledningen är att förklara varför avfall ska klassificeras och vilka moment som ingår vid avfallsklassificering.

Avfallsklassificering är en stegvis process och alla avfallsklassificeringar måste göras utifrån kunskap om hur avfallet uppstått och avfallets innehåll. Vidare återges de steg som krävs för att avfallsklassificeringen ska uppnå avsedd funktion och att den som klassificerar ska uppfylla gällande lagkrav.

Innehåll

INNEHÅLL	2
VÄGLEDNING OM AVFALLSKLASSIFICERING 2 KAP. AVFALLSFÖRORDNINGEN	3
BEDÖMNINGEN ENLIGT 2 KAP. 1 – 2 §§, AVFALLSFÖRORDNINGEN	4
BEDÖMNINGEN ENLIGT 2 KAP. 1 § 1 OCH 2 § AVFALLSFÖRORDNINGEN	5
KLASSIFICERING MED AVFALLSKODER	7
DE ALLMÄNNA HÄNSYNSREGLERNA OCH 15 KAP. MILJÖBALKEN	8

Vägledning om avfallsklassificering 2 kap. avfallsförordningen

En korrekt avfallsklassificering är en förutsättning för att avfall ska kunna hanteras på ett lämpligt sätt utan att påverka människors hälsa och miljön, och därför är avfallsklassificering en förutsättning för efterlevnaden av 15 kap. 11 § miljöbalken. Enligt denna bestämmelse ska den som innehar avfall se till att avfallet hanteras på ett sätt som är godtagbart med hänsyn till människors hälsa och miljön. Sedan den 1 november 2020 ska verksamheter i enlighet med 6 kap. 11 § avfallsförordningen (2020:614) rapportera uppgifter om farligt avfall till det nya avfallsregistret hos Naturvårdsverket. En förutsättning för att kunna rapportera i systemet är att avfallet klassificerats.

När ett avfall ska klassificeras är det inledningsvis helt avgörande att skaffa sig kunskap och underlag om avfallet. Att förstå hur avfallet uppkommit, vad det består av och utifrån vilka kriterier det ska bedömas är grundläggande för att uppfylla de allmänna hänsynsreglerna och i synnerhet kunskapskravet enligt 2 kap. 2 § miljöbalken.

Klassificeringsprocessen

Enligt 2 kap. 1 § avfallsförordningen ska en inledande bedömning besvara frågan om avfallet kan ha farliga egenskaper och vilka avfallskoder som kan vara aktuella för att bäst beskriva avfallet. Det är först efter den inledande bedömningen som en slutlig avfallskod kan väljas. Denna vägledning beskriver vad den inledande bedömningen enligt 2 kap. 1 § avfallsförordningen ska omfatta.

Bedömningen av farliga egenskaper sker med utgångspunkt från de 15 farliga egenskaper HP1 - 15 som definieras i bilaga III till avfallsdirektivet. Enligt 2 kap. 2 § avfallsförordningen kan farliga egenskaper bedömas antingen genom att tillämpa de kriterier och gränsvärden som gäller enligt bilaga III till avfallsdirektivet, eller genom att testa avfallet. 2 kap. 2 § avfallsförordningen anger även hur avfallet kan klassificeras genom testning. I vägledningen beskrivs vilka de 15 egenskaperna är.

I 2 kap. 3 § avfallsförordningen anges förfarandet vid klassificering av speglade avfallskoder. Spegglade avfallskoder kan beskrivas som **två eller fler relaterade** koder där en är klassificerad som ”farligt” och den andra inte är det. Om avfall ska klassificeras under en speglad kod måste först en utvärdering göras som ska visa om avfallet har eller inte har farliga egenskaper utifrån de gränsvärden som gäller för respektive farlig egenskap. Utvärderingen omfattar även de POP-ämnen (persistenta organiska föreningar) som anges i 2 kap. 3 § avfallsförordningen och som kan innebära att avfallet är farligt avfall.

Avfall som är undantaget från tillämpningsområdet i avfallsförordningen och som därmed inte ska klassificeras framgår av 1 kap. 15 § avfallsförordningen.

Bedömningen enligt 2 kap. 1 – 2 §§, avfallsförordningen

Inför avfallsklassificeringen måste först tillräcklig information om avfallet inhämtas. Frågor som behöver besvaras i den inledande bedömningen är bland annat vilka processer eller användningar som gett upphov till avfallet, vilka ämnen eller komponenter som kan ingå i avfallet, om avfallet består av en eller flera fraktioner, och vilka faroangivelser som gäller för ingående ämnen enligt säkerhetsdatablad eller annan produktinformation.

Informationskällor kan vara branschfaktablad, säkerhetsdatablad, märkning på gods, information från tillverkare och vägledning om avfall m.m.

Den bedömning som föreskrivs i 2 kap. 1 § 1 syftar till att utifrån avfallets uppkomst och förväntade egenskaper identifiera de koder som kan vara aktuella för att beskriva avfallet. **Flera koder kan vara aktuella inför klassificeringen.** Urvalet behöver göras med hänsyn till en bedömning av om avfallet har farliga egenskaper. Denna inledande bedömning ska säkerställa att valet av avfallskod inte enbart görs på grundval av en översiktlig genomgång av hur avfallskoderna beskrivs i de kortfattade texterna i bilaga 3 till avfallsförordningen.

Den inledande bedömningen bör därför göras med stöd av:

- kända fakta om avfallets innehåll och beståndsdelar, produktinformation, säkerhetsdatablad, bransch- och myndigheters vägledning m.m.,
- bedömning av förekomst av farliga ämnen eller komponenter som innehåller farliga ämnen,
- definitionerna av de farliga egenskaperna (HP) i bilaga III till avfallsdirektivet (se nedan),
- beskrivning av den verksamhet där avfallet uppkommit,
- beskrivning av den process, åtgärd eller förfarande som gett upphov till avfallet,
- beskrivning av om avfallet består av en eller flera fraktioner,

Ovanstående görs i syfte att avgöra vilka avfallskoder, fast farliga, fast icke farliga respektive, speglade farliga eller speglade icke-farliga, som kan vara aktuella för att bäst beskriva avfallet.

Därefter kan klassificeringen påbörjas och en slutlig kod bestämmas.

Bedömningen enligt 2 kap. 1 § 1 och 2 § avfallsförordningen

Steg 1. Avfallsinnehavaren behöver känna till definitionerna av de farliga egenskaperna HP 1 – HP 15 och göra rimliga slutsatser (bedöma om avfallet kan uppvisa en farlig egenskap, HP) för att gå vidare.

Definitioner av de 15 farliga egenskaperna HP1 – HP 15

HP 1: Explosivt: Avfall som genom kemisk reaktion kan alstra gaser med sådan temperatur och sådant tryck samt med en sådan hastighet att de kan skada omgivningen. Pyrotekniskt avfall, explosivt organiskt peroxidavfall och explosivt självreaktivt avfall ingår.

HP 2 Oxiderande: Avfall som, vanligtvis genom att avge syre, kan förorsaka eller bidra till förbränning av andra material.

HP 3 Brandfarligt:

brandfarligt flytande avfall: flytande avfall med flampunkt under 60 °C eller avfall i form av gasolja, diesel och lätta eldningsoljor med flampunkt > 55 °C och ≤ 75 °C.

brandfarligt avfall i form av pyrofora vätskor och fasta ämnen: fast eller flytande avfall som även i små mängder antänds inom fem minuter vid kontakt med luft.

brandfarligt fast avfall: fast avfall som är lättbrännbart eller som kan förorsaka eller bidra till brand genom friktion.

brandfarligt gasformigt avfall: gasformigt avfall som är brandfarligt i luft vid 20 °C och vid standardtryck på 101,3 kPa.

vattenreaktivt avfall: avfall som vid kontakt med vatten avger brandfarliga gaser i farliga kvantiteter.

annat brandfarligt avfall: brandfarliga aerosoler, brandfarligt självupphettande avfall, brandfarliga organiska peroxider och brandfarligt självreaktivt avfall.

HP 4 Irriterande – hudirritation och ögonskador: Avfall som vid kontakt kan orsaka hudirritation eller ögonskada.

HP 5 Specifik toxicitet för målorgan (STOT)/Aspirationstoxicitet: Avfall som kan orsaka specifik toxicitet för målorgan vid enstaka eller upprepad exponering, eller som orsakar akut toxiska effekter vid inandning.

HP 6 Akut toxicitet: Avfall som kan orsaka akuta toxiska effekter vid förtäring eller hudkontakt, eller vid exponering genom inandning.

HP 7 Cancerframkallande: Avfall som orsakar cancer eller ökar dess incidens.

HP 8 Frätande: Avfall som vid kontakt kan orsaka frätskador på hud.

HP 9 Smittfarligt: Avfall som innehåller levande mikroorganismer eller deras toxiner och som enligt vetenskap eller grundad misstanke förorsakar sjukdom hos människor eller andra levande organismer.

HP 10 Reproduktionstoxiskt: Avfall som orsakar negativa effekter på sexuell funktion och fertilitet hos vuxna män och kvinnor samt utvecklingstoxicitet hos avkomman.

HP 11 Mutagent: Avfall som kan orsaka en mutation, dvs. en bestående förändring, till mängd eller struktur, av en cells genetiska material.

HP 12 Avger en akut giftig gas: Avfall som avger akut giftiga gaser (Acute Tox. 1, 2 eller 3) vid kontakt med vatten eller syra.

HP 13 Allergiframkallande: Avfall som innehåller ett eller flera ämnen som är kända för att orsaka sensibilisering av hud eller andningsorgan.

HP 14 Ekotoxiskt: Avfall som omedelbart eller på sikt utgör eller kan utgöra en risk för en eller flera miljösektorer.

HP 15 Avfall som kan ha en farlig egenskap som förtecknas ovan men som inte direkt uppvisas av det ursprungliga avfallet.

Steg 2. (2 kap 1 § 2 – 5) Beskriv verksamheten, åtgärden, eller processen där avfallet uppstått.

Fastställ även om avfallet består av en enskild fraktion eller blandade fraktioner, i förekommande fall vilka fraktioner som avfallet består av.

Steg 3. (2 kap, 1 § 3) Använd bilaga 3 för att identifiera vilka avfallskoder i kapitel 1 - 12, samt 17 - 20, därefter 13 - 15 och slutligen kapitel 16 i bilaga 3 som beskriver avfallet. Observera att flera koder kan vara aktuella i detta steg.

Steg 4. När en eller flera koder identifierats kontrollerar avfallsinnehavaren vilka av de aktuella koderna som är fast farlig, fast icke farlig respektive om koderna är speglade koder. Om avfallet är blandat och består av flera fraktioner ska samtliga fraktioner gås igenom.

Avfallsinnehavaren har efter steg 4 genomfört en inledande bedömning och kan nu genomföra en avfallsklassificering där en avfallskod kan bestämmas. I de fall avfallet är blandat och består av flera fraktioner som kan tilldelas individuella avfallskoder ska samtliga avfallskoder anges i den slutliga klassificeringen. Alla fraktioner i ett blandat avfall ska klassificeras och tilldelas en kod.

Klassificering med avfallskoder

Klassificering med fast farlig och fast icke-farlig kod

Om valet av kod gjorts korrekt utifrån avfallsförordningen och innefattat bedömningsmomentet i 2 kap. 1 § och valet resulterat i en fast farlig avfallskod eller en fast icke-farlig avfallskod, krävs inte någon utvärdering enligt 2 kap. 3 §, dvs. avfallsinnehavaren behöver inte gå vidare och kontrollera om något gränsvärde för en farlig egenskap överskrids.

Om en klassificering resulterat i att avfallet ska tilldelas en avfallskod med fast farlig ingång ska dock avfallsinnehavaren kunna redogöra för vilka farliga egenskaper (HP) som är av betydelse för avfallets farlighet.

Klassificering med speglade avfallskoder

När de koder som bäst representerar avfallet utgörs av speglade koder krävs en utvärdering för att ta reda på om avfallet är farligt avfall eller inte i förhållande till gränsvärden för de farliga egenskaperna (HP) och ett antal specificerade POP-ämnen. I utgångsläget är således minst två avfallskoder aktuella; en kod som gäller då avfallet är farligt avfall respektive en kod som gäller om avfallets koncentration av farliga ämnen underskrider alla gränsvärden för de farliga egenskaperna och de specificerade POP-ämnena. Information om avfallets koncentration av farliga ämnen kan erhållas från till exempel säkerhetsdatablad eller motsvarande. Om avfallets innehåll är okänt kan provtagning och analys krävas för att avgöra om det är farligt eller icke-farligt avfall. En speglad icke-farlig kod kan endast användas om avfallets innehåll av farliga ämnen underskrider de gränsvärden som gäller enligt bilaga III till avfallsdirektivet, dvs. förordningarna (EU) 1357/2014 och 2017/997 nedan. Gränsvärden för HP 1 - 13 samt 15 regleras genom förordning (EU) 1357/2014 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R1357&from=EN>.

Gränsvärden och kriterier för HP 14 "Ekotoxiskt" regleras i förordning 2017/997 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017R0997&qid=1514900095014&from=SV>

Speglade koder kräver dessutom fullständig utvärdering med avseende på innehåll av de POP-ämnena som anges i 2 kap. 3 § 2. För dessa förtecknade POP-ämnena gäller de gränsvärden för avfall som följer av bilaga IV förordning (EU) 2019/1021 "POP-förordningen".

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1021&qid=1602825064709&from=SV>

För närmare vägledning om förfarandet vid klassificering av speglade avfallskoder, utvärdering av farliga egenskaper i förhållande till gällande gränsvärden m.m. hänvisas till Europeiska Kommissionens tillkännagivande om teknisk vägledning om klassificering av avfall. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XC0409\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XC0409(01)&from=EN)

De allmänna hänsynsreglerna och 15 kap. miljöbalken

Miljöbalken ställer krav på att den som hanterar avfall ska se till att hanteringen inte skadar människors hälsa eller miljön och att den som bedriver en verksamhet behöver känna till hur negativa effekter av avfall kan minskas.

Klassificering av avfall är på så vis inte ett fristående moment utan ska göras utifrån ett sammanhang som omfattar såväl de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. som bestämmelserna i 15 kap. miljöbalken.

För att uppfylla kunskapskravet enligt 2 kap. 2 § miljöbalken är det en grundförutsättning att förstå vilka moment som ingår vid avfallsklassificering och vad som ska uppnås. Innan en slutlig avfallskod kan väljas är det nödvändigt att bedöma om avfallet har inneboende egenskaper som kan vara farliga. Avfall kan bestå av, innehålla eller vara förorenat av ämnen som gör att det kan uppvisa farliga egenskaper. Avfall kan även innehålla komponenter som innehåller farliga ämnen. I Mark- och miljööverdomstolens dom M 11690-18 beskrivs bland annat avfallsinnehavarens skyldighet att genomföra en inledande bedömning av avfallet, innan avfallsklassificering kan vidtas:

<http://markochmiljooverdomstolen.old.domstol.se/Domstolar/markochmiljooverdomstolen/Avidad.Dom.M%c3%96D.M11690-18.pdf>

Enligt kretsloppsprincipen, 2 kap. 5 § miljöbalken, ska verksamhetsutövare hushålla med resurser och minska mängden avfall som uppstår, bland annat genom förebyggande åtgärder och återanvändning. För att minska negativa effekter av avfall behöver en avfallsinnehavare ta reda på om avfallet på grund av sina inneboende egenskaper behöver hanteras på särskilda anläggningar för farligt avfall. Genom 4 kap. 10 § avfallsförordningen ställs även långtgående krav på att farligt avfall inte får blandas med icke-farligt avfall, det så kallade ”blandningsförbudet”.

Med hantering av avfall avses både fysisk hantering såsom insamling, transport, sortering, återvinning och bortskaffande, och icke fysiska åtgärder som syftar till att avfallet byter ägare eller innehavare. Avfallshantering får inte leda till att människors hälsa eller miljön skadas. Mark, luft, vatten, djur och växter ska visas särskild hänsyn för att undvika risker för påverkan.

Avfallsklassificeringen är en förutsättning för att avfall ska kunna hanteras säkert och för att undvika risker för påverkan och är även av betydelse för transport, sortering, lagring och behandling av avfall. Klassificeringen är även en förutsättning för efterlevnad av blandningsförbudet, dvs. att farligt avfall inte får blandas eller spädas ut, samt vid identifiering av avfall som kräver destruktion eller irreversibel omvandling på grund av innehåll av långlivade organiska ämnen (POP-ämnena).